

Тіц Олексій Борисович

Олексій Борисович Тіц народився в родовому маєтку Вишь-Городище Старицького повіту Тверської губернії 19 серпня 1895 року в православній родині дворянина Бориса Миколайовича Тіца (27.04.1856 – 23.03.1908) і Ганни Василівни Тіц (ур. Грігор'єва).

Разом з Олексієм в сім'ї росли страші брат Борис і сестра Наталя. Дід Олексія, підполковник Микола Миколайович Тіц (1801 – 24.02.1866), після виходу у відставку служив економом Імператорського Гатчинського виховного будинку сирітського інституту.

Батько Олексія, Борис Миколайович Тіц, поміщик Старицького повіту Тверської губернії, був Голосним Тверського Губернського та Старицького повітових зборів, членом губернської управи, багато уваги приділяв благодійності та розвитку народної освіти в губернії.

Батьки розуміли, що гарну освіту зможуть дати своїм дітям тільки в столичних школах. Літнє привілля сільського життя регулярно змінювалося на зими в Санкт-Петербурзі. Сім'я квартирувала за адресою – Василівський Острів, 9 лінія, д. 20, кв. 1 в безпосередній близькості від школи К. Мая. Першим з родини Тіців в гімназію К. Мая поступив в 1901 р. старший брат Олексія, Борис. Через три роки до нього приєднався Олексій. Обидва брати закінчили школу з відзнакою – були нагороджені золотими медалями. Борис в 1908, Олексій – в 1912 році.

В одному класі з Олексієм вчилися: майбутній авіаконструктор Віктор Людвигович Кербер (1894 – 1970), гідробіолог Григорій Петрович Горбунов (1894 – 1942), фахівець з тваринництва Микола Борисович Рідінгер (1892 – 1926), поет Юрій Миколайович Мар, економіст Олексій Юлійович Анненський (1894 – 1919), брати Василь та Георгій Волохіни, інженер і педагог Михайло Вадимович Стаценко (1894 – 1967); золоті медалісти: майбутній хімік Костянтин Олександрович Кракау (1894 – 1947) і барон Михайло Михайлович фон Таубе (1894 - ?); срібний медаліст Еммануїл Петрович Ганзен (1894 – 1940).

Відразу після закінчення школи в червні 1912 р. Олексій подав Прохання на ім'я Ректора Імператорського Санкт-Петербурзького Університету з проханням прийняти його «в число студентів Імператорського Санкт-Петербурзького Університету на фізико-математичний факультет». В атестаті зрілості було сказано: «Дано це потомственному дворянину Олексію Борисовичу Тіцу, православного віросповідання, який народився в Тверській губернії 19 серпня 1895 р., вступив в Санкт-Петербурзьку гімназію К. Мая в серпні 1904 року і при відмінній поведінці пробув в ній по травень 1912 р.»

Знання з усіх предметів були оцінені «відмінно». Юнак був нагороджений золотою медаллю.

У 1915 р. в розпал Першої світової війні студент третього курсу Олексій Тіц просив про переведення документів в Костянтинівське Артилерійське училище. В цей час сім'я проживала з адресою: Василівський Острів, 6 лінія, д. 17, кв. 29. Однак його прохання залишилося без відповіді. У тому ж 1915 р. Олексій подав прохання на дозвіл вступити в законний шлюб з дочкою статського радника Лідією Олександрівною Зелениною. Повний університетський курс Олексій завершив в 1917 р., подав документи в Миколаївське інженерне училище.

Після Жовтневих подій 1919 р. Олексій Борисович залишився в Радянській Росії, але переїхав з голодного Петрограда до Харкова.

У 1923 році закінчив механічний факультет Харківського технологічного інституту (ХТІ) і був залишений при кафедрі геометрії професора Н. М. Гюнтера (1871 – 1941) – випускника і педагога школи К. Мая.

Вся трудова біографія Олексія Борисовича Тіца пов'язана із викладанням математики в провідних закладах вищої освіти Харкова.

Протягом 1920 – 1929 р.р. Олексій Борисович – асистент кафедри вищої математики, викладач аналітичної геометрії в Харківському технологічному інституті, одночасно – аспірант Науково-дослідної кафедри геометрії при Харківському інституті народної освіти (ХІНО) (1921).

В 1924 р. він читає математику на робочому факультеті при ХТІ.

В 1925 р. Олексій Борисович – завідувач кафедри елементів вищої математики Харківського медичного інституту; в 1929 р. – викладач Будівельного технікуму при ХТІ, а з 1930 року – доцент, завідувач кафедри вищої математики, в період 1935 – 1938 р.р. – декан загальнотехнічного факультету.

В цей же період Олексій Борисович отримав партійно-політичну освіту, закінчив в липні 1941 р. Університет марксизму-ленінізму при Харківському місткомі КП(б)У; з 1940 р. – член ВКП(б).

Відомо, що Олексій Борисович Тіц був хворий на туберкульоз. Для лікування йому було необхідне хірургічне втручання найкращих спеціалістів. Зацікавленість викликає той факт, що в 30-тих роках Радянського Союзу Олексію Борисовичу не лише дозволили, а й дали рекомендацію лікарської комісії провести операцію за кордоном. О. Б. Тіц двічі – в 1930 і 1933 р.р. – відправлявся в Берлін (Германія) на лікування.

В усіх офіційних біографіях Олексія Борисовича Тіца вказується його вчене звання професора. Якщо уважно вчитатися до записів з особистого листка з обліку кадрів, який власноруч заповнював Олексій Борисович, знаходимо «в. о. професора».

На той час Олексій Борисович вже опублікував понад 37 друкованих праць, пов'язаних з наближеними обчисленнями n -кратних інтегралів, а також ряд навчальних посібників, в тому числі:

- Вища математика. – Харків : 1928.
- Вища математика. (1-2 т) – Харків.
- Курс математики для вищих навчальних закладів. – Харків : 1932.
- Креслення кривих для обчислення коефіцієнтів ряду Фур'є за допомогою спеціальних транспортив-накладок. – Харків : 1940.

Графическое решение уравнений, систем уравнений и неравенств / проф. А. Б. Тиц; Харьк. инж.-строит. ин-т. – Харьков : 1941. – 20 с.

– Вычерчивание кривых для вычисления коэффициентов ряда Фурье при помощи специальных транспортиров-накладок / Харьк. инж.-строит. ин-т. – Харьков : 1940. – 8 с.

– Приближенное вычисление n -кратных интегралов // Изв. АН СССР. Сер. матем., 1940, том.4: 4-5, с. 423 – 464.

На підставі витягу з протоколу № 3 від 17.12.1936 р. ВАК по справах вищої школи при РНК СРСР О. Б. Тица затвердили виконуючим обов'язки професора по кафедрі «Математика» із зобов'язанням захистити дисертацію на вчену степінь доктора до 01.01.1939 р.

Звання професора О. Б. Тиц отримав на підставі відгуку академіка С. Н. Бернштейна на роботу «Наближене обчислення n -кратних інтегралів» від 17.10.1940 р.

З автобіографії, написаної Олексієм Борисовичем в 1943 р. під час перебування в евакуації (м. Фрунзе), дізнаємося, що «закінчити та захистити докторську дисертацію за-вадила війна, через яку лишився книг та елементарних умов, необхідних для роботи».

З ХІКСом О. Б. Тиц співпрацював протягом 1 року. В евакуації, з 08.03.1943 р. по 16.03.1944 р., у м. Фрунзе займав посаду завідувача кафедрою математики Харківського інституту інженерів комунального будівництва.

Повернувшись з евакуації до Харкова, Олексій Борисович Тиц приступив до викладацької та адміністративної діяльності в закладах вищої освіти: 1939 – 1944 р.р. - професор, завідувач кафедрою вищої математики ХХТІ; 1944 р. – заступник директора з наукової і навчальної роботи Харківського інженерно-будівельного інституту; одночасно - завідувач кафедри вищої математики, заступник директора Харківського гірничого інституту (1944 – 1946 р.р.).

В 1946 р. О. Б. Тиц - відповідальний редактор «Бюлетеня наукових робіт Харківського гірничо-індустріального інституту».

За сумлінню працю О. Б. Тиц був нагороджений орденом «Знак Пошани» і медалями.

За непідтвердженими документально даними Олексій Борисович помер в 1946 році.

А. Б. ТИЦ

ПРИБЛИЖЕННОЕ ВЫЧИСЛЕНИЕ n -КРАТНЫХ ИНТЕГРАЛОВ

(Представлено академиком С. Н. Бернштейном)

Выводятся различные формулы для приближенного вычисления кратных интегралов при любом числе переменных интегрирования; дается оценка погрешности. Ради облегчения вычисления разрабатывается случай задания фиксированных точек единичного куба; проводится сравнение величины получающейся погрешности при пользовании формулой этого случая с формулой Гаусса.

Приближенное вычисление кратных интегралов разбирается обычно или в разрезе механических кубатур (Эрмит, Стеффенсен), или же в разрезе повторного интегрирования функции одной независимой переменной (Полюе, Виллерс).

Настоящая работа посвящена вопросу приближенного вычисления n -кратных интегралов при любом числе независимых переменных n . Для всех практически используемых случаев решение этого вопроса сведено, путем надлежащего выбора координат точек внутри единичного n -мерного куба, к соответствующему обобщению решений плоской задачи с некоторыми, конечно, дополнительными условиями. Поэтому часть

Репрінт роботи О. Б. Тица
«Наближене обчислення n -кратних інтегралів»

